

UŽKREČIAMŲJŲ LIGŲ IR AIDS CENTRAS

LITUOVOS PROFILAKTINĖS
DEZINFEKCIJOS ĮMONIŲ ASOCIACIJA

Užkrėstumo kenkėjais nustatymo ir kenkėjų naikinimo efektyvumo įvertinimo

METODINĖS REKOMENDACIJOS

Vilnius, 2015

Metodines rekomendacijas parengė:
Jonas Antanavičius, Albina Długoborskienė

Vyriausiasis redaktorius
prof. dr. S. Čaplinskas

Vykdydamas Sveikatos apsaugos ministerijos 2013 m. sausio 8 d. pavedimą Nr. (10.2.3.4-194) 10-165 ir atsižvelgdamas į užkrėstumo kenkėjais nustatymo ir kenkėjų naikinimo specifiką ir taikymo sritį, Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras kartu su Lietuvos profilaktinės dezinfekcijos įmonių asociacija parengė metodines rekomendacijas, kurios yra skirtos profilaktinių dezinfekcijos įmonių specialistams, organizuojantiems ir atliekantiems privalomąjį profilaktinį aplinkos kenksmingumo pašalinimą (dezinfekciją, dezinfekciją, deratizaciją) įmonėse, įstaigose, organizacijose bei kituose objektuose.

Turinys

I.	Bendrosios nuostatos.....	4
II.	Užkrėstumo nariuotakojais nustatymo ir dezinsekcijos efektyvumo įvertinimo metodai.....	4
III.	Užkrėstumo graužikais nustatymo ir deratizacijos efektyvumo įvertinimo metodai.....	5

I.

Bendrosios nuostatos

1. Metodinės rekomendacijos nustato kenkėjų (toliau graužikų ir nariuotakojų), platinančių užkrečiamąsias ligas, nustatymo, jų naikinimo (toliau – dezinfekcijos, deratizacijos) efektyvumo įvertinimo tvarką.
2. Objekto užkrėstumą graužikais ir nariuotakojais nustato bei dezinfekcijos, deratizacijos efektyvumą įvertina licencijuoti asmenys, atliekantys dezinfekciją, deratizaciją.
3. Graužikų ir nariuotakojų dezinfekcijos, deratizacijos efektyvumas turi būti įvertintas visose įmonėse, įstaigose ir organizacijose, kuriose atlikti dezinfekcijos, deratizacijos darbai.
4. Šiose rekomendacijose vartojamos (dezinfekcijos, deratizacijos) sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. balandžio 7 d. įsakyme Nr. V-327 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 90:2011 „Dezinfekcijos, dezinfekcijos ir deratizacijos bendrieji saugos reikalavimai“ patvirtinimo vartojamas sąvokas.
5. Kituose teisės aktuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymais, gali būti nustatyti ir kiti dezinfekcijos, dezinfekcijos ir deratizacijos veiklai taikomi reikalavimai, tokiais atvejais būtina vadovautis jais.

II.

Užkrėstumo nariuotakojais nustatymo ir dezinfekcijos efektyvumo įvertinimo metodai

1. Objekto užkrėstumas nariuotakojais nustatomas naudojant gaudykles, lipnų popierių (du vienetai 10 m² plotui).
2. Lipnios gaudyklės sunumeruojamos ir laikomos parą. Po paros jos patikrinamos ir surenkamos. Kiekvienomis gaudyklėmis sugauti nariuotakojai suskaičiuojami, nariuotakojų skaičius dalijamas iš lipnių gaudyklių skaičiaus.
3. Objektas laikomas labai užkrėstu, jeigu per parą randama prilipus 10 ir daugiau nariuotakojų. Mažai užkrėstu – jeigu per parą randama prilipus mažiau kaip 10 nariuotakojų.
4. Nariuotakojų – tarakonų, rudųjų naminių skruzdžių, blakių – dezinfekcijos efektyvumas vertinamas po 7-14 parų, naudojant jaukus, įvairias gaudykles, lipnų popierių, juostą (du vienetai 10 m² plotui).

5. Nariuotakojų – tarakonų, rudųjų naminių skruzdžių, blakių – dezinfekcija laikoma efektyvia, kai ant lipnių gaudyklių nėra prilipusių minėtų nariuotakojų. Dezinfekcija laikoma neefektyvia, kai ant lipnių gaudyklių yra prilipusių nariuotakojų.
6. Blusų dezinfekcijos efektyvumas vertinamas po 3–5 parų, atlikus dezinfekciją.
7. Blusų dezinfekcija laikoma efektyvia, jeigu kontrolinių patikrinimų metu ant lipnių gaudyklių (du vienetai 10 m² plotui) nerandama gyvų blusų.
8. Musių dezinfekcijos efektyvumui įvertinti naudojamas lipnus popierius, juosta (20 m² plotui skiriama viena juosta).
9. Musių dezinfekcijos efektyvumas vertinamas po 1 paros, atlikus dezinfekciją.
10. Musių dezinfekcija laikoma efektyvia, kai nėra prilipusios ar skraidančios nei vienos musės.
11. Dezinfekcija laikoma neefektyvia, kai ant vienos juostos ar lapo yra prilipusios 1–2 musės.
12. Uodų dezinfekcijos rūsiuose efektyvumas vertinamas praėjus 5–7 paroms po dezinfekcijos, naudojant kiuvetę arba entomologinį lervų surinkimo tinklelį vandenyje besiveisiančių įvairių išsivystymo stadijų (lervų, lėliukių skaičius viename mėginyje) uodų surinkimui ir suskaičiuojant suaugusius uodus 1 m² patalpų paviršiuje (ant sienų, lubų).
13. Uodų dezinfekcija rūsiuose laikoma efektyvia, jeigu rūsyje išsiliejusiame vandenyje nerandama lervų ir/ar lėliukių bei suaugusių uodų, ir neefektyvia, jeigu rūsyje išsiliejusiame vandenyje randama lervų ir/ar lėliukių bei daugiau nei 1 suaugęs uodas.
14. Aruodinių nariuotakojų dezinfekcijos efektyvumo įvertinimui naudojamas lipnus popierius – juosta (20 m² plotui skiriama viena juosta).
15. Aruodinių nariuotakojų dezinfekcijos efektyvumas tuščiuose sandėliuose vertinamas po 1–2 parų, atlikus dezinfekciją.
16. Aruodinių nariuotakojų dezinfekcija laikoma efektyvia, kai nėra prilipusių nariuotakojų, ir neefektyvia – kai yra prilipęs nors vienas nariuotakojis.

III.

Užkrėstumo graužikais nustatymo ir deratizacijos efektyvumo įvertinimo metodai

1. Objektas, kuriame stebėjimo metu randama graužikų, tikrinamas pagal užsakovo ir vykdytojo sutartyje numatytas sąlygas.

2. Objekto užkrėstumas graužikais nustatomas pagal sugautų graužikų skaičių 1000 m².
3. Gaudyklės žiurkėms išdėstomos kas 20 m², pelėms – kas 10 m². Po trijų dienų tikrinamos visos gaudyklės, surenkami graužikai ir įvertinamas objekto užkrėstumas.
4. Objektas laikomas labai užkrėstu, jei randama 1 ir daugiau graužikų 1000 m², ir mažiau užkrėstas, jei randama mažiau negu 1 graužikas 1000 m².
5. Deratizacijos efektyvumas vertinamas praėjus 7–14 parų nuo deratizacijos cheminėmis, mechaninėmis, fizinėmis ar kt. priemonėmis (spąstais, klijinėmis gaudyklėmis, kontrolinėmis aikštelėmis ar kt.) darbų.
6. Deratizacija laikoma efektyvia, kai nematyti graužikų ir jų buvimo ženklų, nėra pažeistų (apgraužtų) produktų, nėra pėdsakų kontrolinėse aikštelėse, ekskrementų, graužimo žymių, naujų landų, nepalieti jaukai.
7. Deratizacija laikoma neefektyvia, kai aptinkama šviežių išmatų, naujų pėdsakų kontrolinėse aikštelėse, graužimo žymių, yra paliestų jaukų arba pastebėta graužikų.